

บทที่ 7

ปัญหาการศึกษาและแนวโน้มการศึกษาไทยในอนาคต

7.1 ปัญหาการศึกษาของประเทศไทย

1) การจัดการศึกษาในปี 2549-2550 ประชาชนไม่ได้มีโอกาสรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ประชากรที่มีโอกาสได้เรียนระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ยังมีสัดส่วนต่ำกว่าเมื่อ 4 ปีที่แล้วด้วย มีระดับมัธยมศึกษาที่ประชาชนวัยเรียนมีโอกาสได้เรียนเป็นสัดส่วนสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังนิยมเรียนสายสามัญศึกษามากกว่าอาชีวศึกษา แม้ว่าสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาจะกระเตื้องขึ้นเล็กน้อย จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ส่วนการศึกษาระดับอุดมศึกษามีสัดส่วนผู้ได้เรียนสูงขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษาก็เพิ่มขึ้นจาก 4.1 แสนคนในปี 2545 เป็น 5.3 แสนคนในปี 2548 และเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาที่ว่างงานเพิ่มขึ้นเช่นกัน ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2550 มีผู้สำเร็จการศึกษาที่ว่างงานราว 1 แสนคนหรือ 18.5 % ของผู้ว่างงานทั้งหมดราว 5 แสนคน

การจัดการศึกษาโดยเอกชนยังอยู่ในระดับต่ำที่ราวร้อยละ 17.3 (เทียบกับภาครัฐ ร้อยละ 72.7) โดยไม่เปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นมากนัก การศึกษาของสงฆ์ลดลง การศึกษานอกระบบโรงเรียนใกล้เคียงของเดิม ขณะที่เด็กด้อยโอกาสคงมีโอกาสดูได้เรียนหนังสืออย่างน้อยหรือออกกลางคันมากกว่าเด็กอื่น ๆ

การจัดสรรงบประมาณการศึกษาของรัฐ ในช่วงปีงบประมาณ 2548 และ 2549 แม้ตัวเงินจะเพิ่มขึ้น แต่คิดเป็นสัดส่วนต่องบประมาณของทั้งประเทศลดลงจากปีก่อนหน้านั้น งบประมาณการศึกษาปี 2550 ในช่วงรัฐบาลใหม่ที่มาจากคณะปฏิรูปการปกครอง มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งไปเพิ่มค่าใช้จ่ายต่อหัวนักเรียน ส่วนหนึ่งไปเพิ่มเรื่องเงินวิทยฐานะให้ครู นอกจากนั้นก็ยังเป็นการก่อสร้างอาคารและอื่น ๆ ในด้านการจัดการนั้นการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้รับบงเป็นสัดส่วนสูงขึ้นจากร้อยละ 13.7 ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมดในปี 2545 เป็นร้อยละ 16.5 ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมด ในปี 2550 ขณะที่งบการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 71.3 ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมดเหลือร้อยละ 60.8 ในช่วงเวลาเดียวกัน งบการศึกษาขั้นพื้นฐานเอง ก็กระจายสู่โรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองสูง ซึ่งสะท้อนว่าการจัดสรรงบประมาณการศึกษายังเน้นช่วยคนรวยคนชั้นกลางมากกว่าคนจนส่วนใหญ่

2) ในด้านประสิทธิภาพและความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา พบว่ายังไม่สามารถจัดการศึกษาระดับพื้นฐานให้ประชาชนเรียนได้อย่างถ้วนหน้าได้ เพราะการยกเว้น ค่าเล่าเรียนอย่างเดียวไม่ได้ช่วยให้คนจนมีโอกาสได้เรียนจนจบได้ เนื่องจากการไปโรงเรียนยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหารกลางวัน ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าใช้จ่ายด้านคอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ ทั้งคนยังเสียโอกาสจากการไม่ได้ช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงิน รวมทั้งมีปัญหาเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่าโรงเรียนระดับดีในเมืองใหญ่ทำให้คนจนไม่เรียนหรือออกกลางคันเรียนไม่จบมากในปี 2547 ประชากรวัยเรียนอายุ 13-21 ปี ที่ไม่ได้เข้าเรียนมีรวม 3.9 ล้านคน

ด้านการจัดสรรงบประมาณ จัดสรรให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาน้อยเกินไปและอุดมศึกษามาก เมื่อเทียบประเทศอื่นที่มีรายได้ปานกลางระดับใกล้เคียงกับไทย สำหรับงบลงทุนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และวิธีการจัดสรรงบประมาณผ่านเขตพื้นที่การศึกษา และมีเพียงบางส่วนที่จัดสรรให้โรงเรียนโดยตรงทำให้โรงเรียนมีงบประมาณที่สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้น้อย การจัดสรรงบประมาณและกำลังคนยังมีความไม่เป็นธรรมสูง โรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองหรือจังหวัดที่มีฐานะดีกว่า จะได้เปรียบในการใช้ทรัพยากรและการประหยัดจากขนาดซึ่งส่งผลให้โรงเรียนรัฐขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม

3) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษา ปัญหาที่สำคัญ คือ ผลสัมฤทธิ์การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมแล้ว ได้คะแนนต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ การประเมินคุณภาพโรงเรียนระดับพื้นฐานทั่วประเทศรวม 3 หมื่นกว่าแห่ง โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐานมีถึงร้อยละ 65 ส่วนใหญ่ คือ สถานศึกษาของรัฐขนาดเล็กในชนบท ขณะที่โรงเรียนสาธิตโรงเรียนเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่นได้มาตรฐานเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า ปัญหามาจากหลายปัจจัยที่สำคัญ คือ การขาดแคลนครูทั้งปริมาณและคุณภาพ กระบวนการบริหารทางวิชาการ การเรียนการสอนยังเป็นแบบบรรยายให้ท่องจำที่ล้าหลัง รวมทั้งสถานศึกษาในชนบทไม่ได้รับงบประมาณและกำลังคนพอเพียง ขาดอิสระและความคล่องตัวในการบริหาร

การศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีปัญหาด้านต้องพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ หลักสูตร เครื่องไม้เครื่องมือ และกระบวนการเรียนการสอนอยู่มาก ส่วนการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า มีปัญหาขยายตัวเชิงปริมาณมาก โดยเฉพาะสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาบางกลุ่มยังมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้และต้องปรับปรุง

ปัญหาด้านผลลัพธ์การจัดการศึกษา ส่วนหนึ่งมาจากการที่ครูในโรงเรียนชนบทที่มีน้อยอยู่แล้วต้องใช้เวลาในการทำงานธุรการและการเดินทางไปประชุมทำให้มีเวลาการทำงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพลดลง ปัญหาประสิทธิภาพส่วนหนึ่งมาจากหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนทั้งระบบ เน้นการท่องจำ เนื้อหาข้อมูลมากไป ควรจะปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ เข้าใจหลักการสาระสำคัญของวิชาหลัก และรู้จักวิธีที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้แล้วการปฏิรูปการศึกษา หรือกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ จะต้องหาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในด้านการบริหารจัดการศึกษาที่สำคัญ ๆ ด้วยในขณะเดียวกัน เช่น ควรจัดสรรงบประมาณปฏิรูปการศึกษาด้านเด็กเล็กหรือปฐมวัยอย่างเป็นทางการเร่งด่วนและต้องพัฒนาให้มีคุณภาพและทั่วถึงการปฏิรูประบบบริหารจัดการรวมทั้งระบบงบประมาณ ทั้งในเรื่องเขตพื้นที่การศึกษาการกระจายให้เอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ให้มีส่วนในการจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลายและมีคุณภาพในทุกกระดับ รวมทั้งอาชีวศึกษา วิทยาลัยชุมชน การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ซึ่งยังมีการพัฒนาน้อยกว่าสายสามัญศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เด็ก เยาวชน ประชาชน มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงเพิ่มขึ้น

4) การจัดการศึกษา ควรมุ่งตอบสนองความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ คือ การผลิตแรงงานทั้งในสาขาที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน เช่น ช่างฝีมือ นักวิชาชีพต่าง ๆ และสาขาที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ เช่น เกษตรกร ผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย ผู้ทำงานด้านภาครัฐ และสังคม ประชาชนอย่างใกล้ชิดเคียงกับความต้องการ

ปัจจุบันมีปัญหาคนจบมหาวิทยาลัยที่ว่างงานเป็นสัดส่วนสูงขึ้น แต่แรงงานอาชีวะระดับกลางและระดับสูง (ปวช. และ ปวส.) ยังขาดแคลน นอกจากนี้แล้วการจัดการศึกษาคควรมุ่งผลิตพลเมืองที่ฉลาด สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีจิตสำนึกตระหนักถึงความจำเป็นจะต้องร่วมมือกันทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างมีคุณธรรมควบคู่ไปกับความรู้ด้วยในขณะเดียวกัน เราจึงจะสามารถลงทุนเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และมีส่วนช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศได้ดียิ่งขึ้น

5) ปัญหาขอขาดในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ คือ 1) ไม่ได้มีแรงผลักดันมาจากภาคประชาชน และภาคการเมืองอย่างจริงจังเป็นเพียงการเสนอการปฏิรูปภายในกลุ่มผู้บริหารในกระทรวง และนักวิชาการด้านการศึกษาจึงเป็นการปฏิรูปเพียงรูปแบบ เป็น

ทางออกของปัญหา 1) ลดขนาดและบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการลงด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กร อื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นสัดส่วนสูงขึ้น 2) ปฏิรูปครูอาจารย์ โดยการเพิ่มแรงจูงใจให้ครูดีครูเก่งอยู่ต่อและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พัฒนาครูที่มีแววและครูรุ่นใหม่อย่างเอาจริงเอาจังโดยต้องกล้าตัดสินใจแบบผ่าตัดคัดครูที่มีคุณภาพต่ำที่ฝักอบรมใหม่ได้ยากออกไป เช่น ให้ออกย้ายไปทำธุรการหรือให้เกษียณก่อนกำหนด 3) ปฏิรูประบบการจัดสรร และการจ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้น เช่น จัดสรรให้สถานศึกษาในจังหวัดและอำเภอรอบนอก อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น 4) ปฏิรูปการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยทั่วประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้เรียนรู้อย่างสอดคล้องกับการทำงานของสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น 5) เปลี่ยนระบบการประเมินผลและสอบเข้ามหาวิทยาลัยใหม่ โดยวัดจากการคิดวิเคราะห์ เป็น การมีความถนัดเฉพาะทางควบคู่ไปกับการเข้าใจภาพองค์รวม มีความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมเพิ่มขึ้น

6) ประสพการณ์ของประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมชี้ว่าการพัฒนาการศึกษาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ประเทศเหล่านั้นประสบความสำเร็จมากกว่าประเทศอื่น ๆ ประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณให้การศึกษาเป็นสัดส่วนสูง แต่เป็นการพัฒนาเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ ทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาอย่างคับแคบ คือ จัดการศึกษาแบบแพ็คตัดออก เพื่อคัดคนส่วนน้อยไปทำงานรับใช้ระบบ

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมอย่างก้าวหน้า เพื่อระบบ
องค์รวมได้ ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และสื่อมวลชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรักการ
อ่าน ใฝ่การเรียนรู้ คิดวิเคราะห์เป็น และส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้
และเทคโนโลยีที่เหมาะสม และเผยแพร่ให้คนทุกชนชั้นทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงและเรียนรู้
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คนแต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพของเขาได้ดีที่สุด องค์การ
ชุมชนและประเทศได้เรียนรู้สิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและส่วนรวมมากที่สุด (วิทยาการ
เชิงบูรณาการ, 2550, หน้า 2-7)

7.2 แนวโน้มการศึกษาไทย

การพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
(พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) สำหรับ
เป็นกรอบการพัฒนาการศึกษาขององค์กร หน่วยงานทางการศึกษา โดยกำหนด
ยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 19 กลยุทธ์ย่อย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 138-
151) ได้แก่

1. พัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
2. พัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา
3. พัฒนาการอาชีวศึกษา
4. พัฒนาการอุดมศึกษา
5. พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบ / นอกโรงเรียน และการศึกษา

ตามอัตรายัตย

6. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเฉพาะทาง
7. พัฒนาการศึกษาเอกชน
8. ส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
9. พัฒนาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
10. พัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ประสบภาวะวิกฤตและภัยพิบัติ
11. ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นครูที่ดี

ครูเก่ง และครูคุณธรรม

12. พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิตในบริบทของสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

13. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการจัดสรรและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

14. พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันกับนานาชาติ

15. พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

16. พัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบทรัพย์สินทางปัญญา

17. ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาการศึกษา

18. พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ

19. พัฒนากฎหมายการศึกษา

กำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณไว้ดังนี้

1) เชิงคุณภาพ

- ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรอบรู้ มีความสามารถทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย รักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ รักการทำงาน อนุรักษ์ สร้างเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีทักษะสามารถค้นคว้าหาความรู้และประกอบอาชีพเหมาะสมกับช่วงวัยตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีความขยัน ซื่อสัตย์ อดทนและมีวัฒนธรรม มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสมานฉันท์และสันติสุข

- ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติสูงกว่าร้อยละ 55

2) เชิงปริมาณ: ประชากรไทยมีการศึกษาเฉลี่ย ดังนี้

การศึกษาในระบบ

- ประชากรกลุ่มอายุ 3-5 ปี ได้รับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ร้อยละ 100

- ประชากรกลุ่มอายุ 6-11 ปี ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 100

- ประชากรกลุ่มอายุ 12-14 ปี ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 100

- ประชากรกลุ่มอายุ 15-17 ปี ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 75 โดยมีสัดส่วนสายสามัญ: สายอาชีวศึกษา ร้อยละ 50: 50

- ประชากรกลุ่มอายุ 18-24 ปี ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 37 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนที่เรียนจนสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปี 2550-2554 จำนวน 16 ล้านคน

- กำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 60 และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ

- เพิ่มสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชนเป็นร้อยละ 70: 30

- เพิ่มจำนวนนักศึกษาระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษาเป็นร้อยละ 20 และ 10 ของผู้เรียนอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ตามลำดับ

- สถานประกอบการร่วมกับโครงการทวิภาคีและสหกิจศึกษาร้อยละ 30

- ผู้เรียนในศูนย์การเรียนรู้ ตามมาตรา 12 เพิ่มขึ้น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมเข้ามาร่วมจัดการศึกษา สัดส่วนสูงขึ้น

- มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามากขึ้น โดยสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ร้อยละ 70 มีความเข้มแข็ง คล่องตัว และมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

- เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องทั่วถึงภายในปี 2544

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

เพื่อพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา

สาระสำคัญ:

เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยกำหนดยุทธศาสตร์ การดำเนินงานไว้ 4 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. ปลุกจิตสำนึก สร้างเจตคติ ปรับพฤติกรรม

2. ปรับกระบวนการเรียนรู้หาต้นแบบสืบทอด

3. สร้างภูมิทัศน์โดยเครือข่ายขยายผล บ้าน สถาบันศาสนา
สถานศึกษา ชุมชน และสื่อ

4. กำกับ ติดตาม และประเมินผล

เป้าหมาย:

พัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข กลุ่มเป้าหมายแรก
ได้แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษาในสถานศึกษา 15 ล้านคน เพื่อขยายผลสู่สังคม
กว้าง ประชาชนที่อยู่ในการศึกษานอกระบบหรือที่พัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านกระบวนการ
ศึกษาตามอัธยาศัย

1. ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550-
2554)

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการ
จัดการเรียนการสอนคน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการ
บริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกๆระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และมีประสิทธิผลเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

สาระสำคัญ:

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิต
ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่าง
ต่อเนื่อง โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 5 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. การพัฒนาบุคลากร
3. การขยายผลและการพัฒนาเครือข่าย
4. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
5. การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล

เป้าหมาย:

กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานไว้ 3 ระยะ

1. ปี 2550 กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัด
กระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 โรง

2. ปี 2551-2552 พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัดเป็นจำนวน 800 โรงเรียน

3. ปี 2553-2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้ครบทุกโรงเรียนทั่วประเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับ/ประเภทการศึกษา ให้คนไทยเป็นคนดี มีความรู้ และอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาได้ อันจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ และมีศักยภาพในการแข่งขัน

สาระสำคัญ:

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้คนไทยมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยมียุทธศาสตร์การดำเนินงาน 6 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมและพัฒนาการของผู้เรียน
2. การพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
3. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา
4. การจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ
5. การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา
6. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

เป้าหมาย:

กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานภายในปี 2555 ไว้ 4 ข้อ ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการทดสอบระดับชาติ คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ 10
2. ผู้จบการศึกษาอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษาเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ และมีงานทำภายใน 1 ปี หลังจากจบการศึกษามากขึ้นร้อยละ 10
3. สถานศึกษาที่มีคุณภาพระดับดีในทุกๆระดับ/ประเภท มากกว่าร้อยละ 50
4. อันดับความสามารถด้านการศึกษาของไทยในระดับนานาชาติ โดยสถาบันพัฒนาการจัดการระหว่างประเทศ (IMD) ไม่เกินอันดับที่ 35 ใน 60 ประเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์/พันธกิจ :

กำหนดวัตถุประสงค์ดำเนินงานไว้ 5 ข้อ ได้แก่

- เพื่อให้เด็ก เยาวชนประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานด้วยรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

- เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา สถาบันการศึกษา แหล่งการเรียนรู้ กับองค์กรชุมชนและองค์กรศาสนา นำไปสู่สังคมสันติสุขและประเทศชาติมั่นคง

- เพื่อให้การประสานนโยบายการจัดการศึกษาลงสู่การปฏิบัติได้อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

- เพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นส่วนสำคัญสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคง ส่งเสริมความเป็นไทยและความเป็นชนชาติเดียวกัน

สาระสำคัญ:

เพื่อพัฒนาศึกษาที่บูรณาการไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการวางยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของพื้นที่ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ย่อยได้แก่

1. การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง
2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. การส่งเสริมศาสนาศึกษา
4. การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. การส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ
6. การพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา

เป้าหมาย:

กำหนดกลุ่มเป้าหมายและเป้าหมายไว้ 7 ข้อ ได้แก่

- ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น

- ประชากรวัยแรงงานได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและได้รับการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น

- ประชากรใช้ภาษาที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการสื่อสารในชีวิตประจำวันมากขึ้น

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลัก ระดับช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สูงขึ้น

- ผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีงานทำเพิ่มขึ้น
- จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับสถานศึกษาเอกชน
- สังคมมีความสมานฉันท์ เกิดความสันติสุขและภาคภูมิใจในความเป็นไทย และเป็นชนชาติเดียวกัน

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 4 ข้อ ได้แก่

- เพื่อให้มีแนวคิดและแนวทางร่วมกันทั้งระดับชาติและทุกระดับในการส่งเสริมสนับสนุนเด็กปฐมวัยทุกคนให้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตน
- เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ จึงได้ดำเนินการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ
- เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล ข้อเสนอเทศการวิจัย การติดตาม และประเมินผล
- เพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นส่วนสำคัญของปฏิรูปการศึกษา

สาระสำคัญ:

พัฒนาเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 0-5 ปีทุกคนอย่างมีคุณเต็มศักยภาพ โดยมีครอบครัวเป็นแกนหลักและผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กและทุกภาคส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการบริการและสิ่งแวดล้อมที่ดีเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและการพัฒนาเด็กตามวัย โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานไว้ 3 ยุทธศาสตร์ย่อยได้แก่

1. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
2. การส่งเสริมพ่อแม่และผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาปฐมวัย

เป้าหมาย:

กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการ 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- เด็กอายุ 0 – 5 ปีทุกคน
- พ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว ผู้เตรียมตัวเป็น
- ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้เลี้ยงเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก ผู้สูงอายุที่ดูแลเด็ก แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฯลฯ

- ชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนต่าง ๆ ผู้นำทางศาสนา อาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ กลุ่มอาชีพ นักเรียน/เยาวชน ฯลฯ

- สังคม ได้แก่ สถาบันทางสังคม สื่อมวลชน สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา นักวิชาชีพ และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ องค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรระหว่างประเทศ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ

วัตถุประสงค์/พันธกิจ :

กำหนดพันธกิจการดำเนินงานไว้ 4 ข้อ ได้แก่

- ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

- ปรับปรุง พัฒนา ระบบการบริหารการศึกษาพิเศษ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคพร้อมทั้งขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

- ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและส่งเสริมทักษะด้านอาชีพโดยการวิจัย พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนให้คนพิการประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ มีคุณธรรมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

- ส่งเสริม สนับสนุนให้คนพิการ ครอบครัวชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนร่วมกันพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา

สาระสำคัญ:

กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 4 ยุทธศาสตร์ย่อยได้แก่

1. การขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาให้แก่คนพิการอย่างทั่วถึง

2. การสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการให้แก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านคนพิการ

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนร่วมกันพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา

เป้าหมาย:

กำหนดเป็นเป้าหมายประสงค์ในการดำเนินงาน 4 ข้อ ได้แก่

- คนพิการได้รับโอกาสและการบริการทางการศึกษาในทุกระบบและรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพตามสมรรถภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

- สถานศึกษามีการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค

- คนพิการได้รับการพัฒนาการศึกษาและทักษะการดำรงชีวิต จนสามารถประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้มีคุณธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

- สถานศึกษา คนพิการ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนร่วมกันพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและการพัฒนาเยาวชนในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของเด็กและเยาวชน

สาระสำคัญ:

กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 2 ยุทธศาสตร์ 3 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์เฉพาะสำหรับประเด็นปัญหาเร่งด่วน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนติดเกม

2) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาพัฒนาเด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงและ

ทะเลาะวิวาท

3) ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาด้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

2. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนในภาพรวมเป้าหมาย:

กำหนดกลุ่มเป้าหมายและเป้าหมายสำคัญไว้ 3 ข้อ ได้แก่

- มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต รู้จักคิดวิเคราะห์ เลือกสรรรับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เข้าใจ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

- พัฒนาระบบกลไกที่เชื่อมโยงการศึกษาและวิถีชีวิตในครอบครัว ชุมชน และสังคมเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การป้องกันและขจัดปัญหา การแก้ไข และการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหา

- พัฒนาครู บุคลากร และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่คำนึงถึงพัฒนาการด้วย

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรทางสังคม

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

กำหนดพันธกิจไว้ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่

- ดำเนินการด้านกฎหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กรวิชาชีพตาม มาตรา 12 มีสิทธิในการจัดศึกษาทางเลือกและเพื่อให้ผู้จัดการศึกษาได้รับสิทธิตามที่ กฎหมายกำหนด
- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงานสภาพอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงอุตสาหกรรมและอื่น ๆ ร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้
- เสริมสร้างพลังให้กับบุคคล องค์กรตาม มาตรา 12 ในการจัดการศึกษา ทางเลือกอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อระดมทรัพยากรจาก ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ในสิทธิที่จะได้รับในการจัด การศึกษาของศูนย์การเรียนรู้แก่บุคคล องค์กรตามมาตรา 12

สาระสำคัญ:

กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 4 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. เร่งจัดทำและบังคับใช้กฎกระทรวง แนวปฏิบัติระเบียบต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีสิทธิจัดศูนย์การเรียนรู้ และดำเนินการให้ ผู้จัดการศึกษาได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งเป็นการระดมทรัพยากรจากทุก ภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. จัดโครงสร้างและการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการจัดศูนย์การเรียนรู้ และ ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ และส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงาน ของศูนย์การเรียนรู้ในรูปแบบเครือข่าย
3. ส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์การเรียนรู้ให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐานชาติมีประสิทธิภาพและมีความแพร่หลาย รวมทั้งเชื่อมโยงได้กับโรงเรียนทั่วไป เพื่อระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในสังคม
4. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการกำกับ ติดตามประเมินผลองค์กรต่าง ๆ ที่ร่วม จัดศูนย์การเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด

เป้าหมาย:

กำหนดเป้าหมายที่สำคัญไว้ดังนี้

ภายในปี 2554 ผู้รับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและบุคคล องค์กรตามมาตรา 212 ที่พร้อมและประสงค์จะจัดศูนย์การเรียนรู้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

กำหนดพันธกิจไว้ 2 ข้อ ได้แก่

- ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น
- ติดตาม ตรวจสอบและกำกับการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่

กำหนด

สาระสำคัญ:

กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 5 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. กำหนดมาตรการของภาครัฐที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนภาคเอกชนให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

2. สนับสนุนด้านการเงินแก่สถานศึกษาเอกชนให้เหมาะสมและเป็นธรรม

3. ลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีและให้สิทธิประโยชน์แก่สถานศึกษาเอกชน

4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและ

ประสิทธิภาพ

5. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา

เอกชน

เป้าหมาย :

กำหนดสัดส่วนภาคเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีสัดส่วนผู้เรียนภาคเอกชนระดับ/ประเภทการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 23
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 17
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สามัญ) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อาชีวศึกษา) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 42

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน โดยมีเป้าประสงค์ย่อยในการดำเนินงานไว้ 3 ข้อ ได้แก่

- เพื่อพัฒนาระบบวางแผนในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและจังหวัดที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนองตอบต่อสภาพที่การศึกษาหลากหลายและเพื่อเป็นกลไกที่จะประกันโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่
- เพื่อพัฒนาระบบบริการ ระบบการเรียนการสอน มาตรฐานอัตรากำลัง และมาตรฐานโรงเรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
- เพื่อระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ เอกชนเพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

สาระสำคัญ:

กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 4 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. พัฒนาระบบวางแผนและการบริการจัดการ
2. พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา
3. เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

เป้าหมาย:

แผนยุทธศาสตร์จะมีระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี ตั้งแต่ปี 2551-2553 ดังนี้

- ระยะเวลาที่ 1: ตุลาคม 2550 – กันยายน 2551

เป็นระยะเวลาพัฒนาระบบวางแผน ระบบบริหารจัดการ ระบบการเรียนการสอนและทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องมาตรฐาน หลักเกณฑ์ระเบียบและแนวทางปฏิบัติ ดำเนินการนำร่องตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพใน 182 เขตพื้นที่การศึกษา (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) พื้นที่ละ 1-3 ตำบล โดยจะมีโรงเรียนขนาดเล็กเข้าร่วมการนำร่อง 800 โรงเรียน

- ระยะเวลาที่ 2: ตุลาคม 2551 – กันยายน 2552

ดำเนินการนำร่องตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพใน 182 เขตพื้นที่การศึกษา (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละ 10 โรงเรียน รวม 1,750 โรงเรียน

- ระยะเวลาที่ 3: ตุลาคม 2552 – กันยายน 2553 เป็นการขยายผลไปยัง 182 เขตพื้นที่การศึกษา แห่งละ 1 อำเภอ ประมาณว่าจะมีโรงเรียนขนาดเล็กเข้าร่วมโครงการ 4,000 โรงเรียน จากนั้นจะประมวลผลการดำเนินงานเพื่อปรับยุทธศาสตร์ และเสนอแผนดำเนินการในโรงเรียนที่เหลือเพื่อเสนอรัฐบาลต่อไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนในพระราชดำริ

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

กำหนดเป็นเป้าประสงค์ในการดำเนินงานไว้ 3 ข้อ ได้แก่

- นักเรียนในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนในพระราชดำริทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวพระราชดำริ

- ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนในพระราชดำริ เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเต็มศักยภาพ

- โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนในพระราชดำริทุกโรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ มีความสมบูรณ์ตามมาตรฐานโรงเรียนและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

สาระสำคัญ:

เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา ในปี 2550 โดยจัดโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มกำลังพัฒนาสู่มาตรฐาน กลุ่มที่ 2 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศ กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีมาตรฐานสูง โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 4 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามแนวพระราชดำริ
2. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา
3. ปรับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. พัฒนากลไกในการประสาน ส่งเสริม และขยายผลการพัฒนาความเป็นเลิศโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนในพระราชดำริ

เป้าหมาย:

กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตามสภาพความพร้อมของโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่มไว้ 3 เป้าหมาย ดังนี้

- ยกกระดับคุณภาพโรงเรียนในกลุ่มกำลังพัฒนาให้เข้าสู่มาตรฐาน

- เสริมความเข้มแข็งของโรงเรียนที่มีคุณภาพดีให้พัฒนาสู่ความเป็นเลิศและเป็นศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการและศูนย์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

- สร้างความเป็นเลิศให้โรงเรียนในกลุ่มที่มีมาตรฐานสูงและขยายผลสู่โรงเรียนอื่น

ยุทธศาสตร์และมาตรการในการนำประเทศไทยเข้าสู่สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานไว้ 2 ข้อ ได้แก่

- เพื่อเป็นกรอบแนวทางและกลไกในการนำประเทศไทยให้เข้าสู่สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน
- เพื่อประสานการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำประเทศไทยเข้าสู่สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างบูรณาการ

สาระสำคัญ:

มุ่งพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวเข้าสู่สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้ โดยเน้นให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ และใช้ความรู้เป็นฐานในการดำเนินชีวิต การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ เพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางสังคมเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 5 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1. พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
2. ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการวิจัย ประดิษฐ์ คิดค้น และจดสิทธิบัตร
3. ส่งเสริมให้นำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์
4. สนับสนุนด้านการเงิน การคลัง และการลงทุนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นแรงงานความรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้

เป้าหมาย:

กำหนดเป้าหมายการดำเนินการไว้ 6 ประการ ได้แก่

- ประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีราคาเหมาะสมมากขึ้น
- มีการวิจัย ประดิษฐ์คิดค้น และจดสิทธิบัตรเพิ่มขึ้น
- มีการนำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งผลการวิจัยและพัฒนา มาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น
- มีกลไกสนับสนุนด้านการเงิน การคลัง และการลงทุน เพื่อการสร้าง พัฒนา และการประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
- มีการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นแรงงานความรู้และเป็นผู้สร้างและพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรม
- มีกลไกผลักดันยุทธศาสตร์มาตรการสู่การปฏิบัติให้บังเกิดสัมฤทธิ์

ยุทธศาสตร์การอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

เพื่อเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกไปสู่อนาคตในการชี้นำทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาอุดมศึกษาในระยะยาว รวมทั้งเป็นแผนแม่บทกำกับแผนพัฒนาระดับอุดมศึกษาระยะ 5 ปี รวม 3 แผน ได้แก่ แผนฉบับที่ 10-12

สาระสำคัญ:

ยุทธศาสตร์การอุดมศึกษาระยะยาว 5 ปี ออกแบบโดยคำนึงถึงมิติบูรณาการและองค์รวมของการพัฒนาอุดมศึกษาเพื่อกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) ประกอบด้วยสาระหลัก 2 ส่วน ได้แก่

1. ภาพอนาคตที่จะมีผลกระทบต่อโลก ประเทศ และอุดมศึกษา มี 7 ประเด็น
  - 1) ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากร
  - 2) พลังงานและสิ่งแวดล้อม
  - 3) การมีงานทำและตลาดนัดแรงงานในอนาคต
  - 4) การกระจายอำนาจการปกครอง
  - 5) การจัดการความขัดแย้งและความรุนแรง
  - 6) เยาวชน นักศึกษา และบัณฑิตในอนาคต
  - 7) เศรษฐกิจพอเพียง
2. ประเด็นทิศทาง และนโยบายของยุทธศาสตร์อุดมศึกษาระยะยาว มี 9 ประเด็น
  - 1) รอยต่อกับการศึกษาระดับอื่น ๆ
  - 2) การแก้ปัญหาอุดมศึกษาในปัจจุบัน
  - 3) ธรรมเนียมปฏิบัติและการบริหารจัดการอุดมศึกษา
  - 4) บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
  - 5) การเงินอุดมศึกษา
  - 6) การพัฒนาบุคลากรในอุดมศึกษา
  - 7) เครือข่ายอุดมศึกษา
  - 8) การพัฒนาอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
  - 9) โครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้

เป้าหมาย:

เพื่อยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย ผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้าง ความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การ กำกับมาตรฐานและเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความ หลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

กำหนดพันธกิจในการดำเนินงานไว้ 4 ข้อ

- ดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูอย่างเป็นระบบ ครบวงจร โดยเน้นปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ผลเป็นรูปธรรม
- ส่งเสริมสนับสนุนและกำหนดมาตรการพร้อมทั้งแนวทางป้องกันปัญหา หนี้สินให้กับครูอย่างเป็นระบบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- พัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการและสนับสนุนการดำเนินการ
- ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการพัฒนาตนเองและกลุ่ม ตลอดจนยกย่องและผดุงเกียรติครูที่สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินและเป็นแบบอย่างในการ ดำเนินชีวิต

สาระสำคัญ:

ครูทุกคนจะได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพและการบริหารจัดการการเงิน ผู้ที่มี หนี้สินสามารถปลดภาระหนี้สินได้อย่างถาวรและมีความสุข ผู้ที่ไม่มีหนี้สินจะสามารถ ป้องกันการก่อหนี้สิน จะทำให้มีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถปฏิบัติงานใน หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย:

กำหนดกลุ่มเป้าหมายและเป้าหมายไว้ 3 ข้อ ได้แก่

- ครูที่มีหนี้สินทั้งในและนอกระบบ ซึ่งลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการแก้ไข ปัญหาหนี้สิน จำนวน 131,217 คน จะได้รับการแก้ไขปัญหาหนี้สินให้ลุล่วงได้ภายในปี 2550 จำนวนร้อยละ 70 ของผู้ลงทะเบียน และได้รับการแก้ไขภายในปี 2551 อีกร้อยละ 30 ของผู้ลงทะเบียน นอกจากนี้คาดว่าจะมีครูมาลงทะเบียนเพิ่มเติม จำนวน 50,000 คน จะสามารถแก้ไขปัญหาในส่วนที่มาลงทะเบียนเพิ่มเติมได้ภายในปี 2551 ซึ่งจะทำให้ครู สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในทุก ๆ ด้าน

- ครูได้รับการสนับสนุนให้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างน้อย 181,217 คน หรือประมาณ 10,000 กลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือ ดูแลสมาชิกกลุ่มให้รู้จักงานแผนและบริหารการเงิน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริการบริโภค การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และออมเงิน โดยมีกลุ่มครูที่มีผลงานผ่านเกณฑ์มาตรฐานและ ได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

- องค์กรเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาระบบงานที่จะส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ มีแผนในการพัฒนาบุคลากรในสังกัดและมีกลไก การประสาน กำกับ ติดตามแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ อย่างลุล่วง และป้องกันการสร้างหนี้สิน

เรื่องที่อยู่ระหว่างเตรียมนำเสนอคณะกรรมการ

1. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและพัฒนาครู

วัตถุประสงค์/พันธกิจ:

- เพื่อให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้หลักการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วย ตนเอง บนพื้นฐานองค์ความรู้เดิมสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ เพื่อมุ่งหวังให้การ บริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็ง ทำให้การปฏิรูปการ เรียนรู้ของผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษาชาติ ใช้รูปแบบการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่

- ชั้นเตรียมความพร้อม
- การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม
- การเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน
- การสัมมนาหลังการเรียนรู้

สาระสำคัญ:

กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การฟื้นฟูองค์การค่าของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและ สวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ด้วยการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กร การ สร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพย์สิน ลดรายจ่ายและลดภาระหนี้สิน

เป้าหมาย:

กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานไว้ 4 กลุ่ม ได้แก่

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 185 เขต
- สถานศึกษาจำนวน 610 โรงเรียน มีการพัฒนาผู้ดำเนินการพัฒนา (Train the

Trainer)

- ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูแกนนำและศึกษานิเทศก์ จำนวน 11,798 คน

- ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำนวน 91 คน

- กลุ่มพันธมิตรทางการค้า